

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Francišanska ulica št. 8 (nakarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo.

KAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21.00, polletna K 10.80, četrtletna K 5.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletno K 26.40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36.—.

Posamezne številke po 8 vin.

Stev. 744.

Stev. 708.

Cenjenemu uredništvu dnevnika „Zarja“

v Ljubljani, Francišanska ulica št. 8.

Z ozirom na poročilo, ki je izšlo v Vašem listu št. 708 z dne 14. oktobra 1913 pod naslovom: »Nove deželnozborske volitve«, prosim podpisani deželni odbor, da v zmislu § 19. zakona z dne 17. decembra 1862., drž. zak. št. 6 iz leta 1863., objavite v postavno določenem roku sledeči uradni popravek tako glede prostora uvrstitve glede črk na popolnoma isti način, kakor je bilo natisnjeno uvodoma navedeno poročilo:

Ni res, da je z zadnjim posojilom melioracijski fond izčrpan, ampak res je, da se je od deželnih melioracijskih posojil v skupnem znesku 14.000.000 K (dolga pri Osrednji banki čeških hranilnic v Pragi iz leta 1907. v znesku 4.000.000 K in dolga pri banki Union na Dunaju iz leta 1911. v znesku 10.000.000 K) porabilo na nepovračljivih deželnih prispevkih 2.556.139 K.

Od ostalih 11.443.860 K 89 h je bilo konec 1912. izposojenih

a) državi za melioracijska dela (za ljublj. barje . . . 1.733.068 K — h

b) udeležencem (občim, okrajnim cestnim od-

borom, zadrugam itd.) za melioracijska dela . . . 1.824.851 » 65 »

V bankah je bilo konec leta 1912. plodonosno naloženih . . . 5.982.879 » 43 »

V blagajni je bilo deželnega melioracijskega denarja konec leta 1912 . . . 120.737 » 63 »

V posebnih terjatvah je imel melioracijski sklad na dobrem . . . 3.555.813 » 88 »

od katerih terjatev je pa odšteti tekoča pasiva melioracijskega sklada v znesku . . . 1.773.489 » 70 »

tako da ostane netto aktivum od teh terjatev . . . 1.782.324 » 18 »

Od deželnega odbora kranjskega.

V Ljubljani, dne 25. novembra 1913.

za deželnega glavarja:

Lampe.

Na delo, sodrugi!

Čas hiti in nenadoma pride dan volitve za splošno kurijo in kranjski deželni zbor. V znamenju boja je vsa kranjska dežela; tudi delavstvo se giblje na vseh koncih in krajih in zaničanje za deželni zbor je tako veliko kakor že dolgo ne pri kakšnih volitvah. Jugoslovanska socialna demokratična stranka, ki je prva razvila prapor boja, ker je spoznala važnost sedanjega časa, koraka na bojišče, da pripori tudi zastopstvenemu in poniževanemu delavskemu ljudstvu kočček pravice v deželi, ki mu je bila doslej neljubljena mačeha. V ta namen poziva vse somišljenike in prijatelje delavstva, da porabijo kratko dobo do dneva volitve za živo, vztrajno agitacijo in pripomorejo našim kandidatom do zmage.

Socialna demokratična stranka se bojuje za glas v deželnem zboru predvsem zato, ker skrajni čas, da se spomni dežela tudi na svoje dolžnosti do delavskega ljudstva, katere je dolga tako zanemarjala, kakor da jih ne pozna ali pa, da jih sploh ni. Delavstvo pa ima pravico zahtevati, da se ozira na njegove potrebe in upravi dežele, ki more iskati vir svoje blaginje v delu, v tem najvažnejšem činitelju vsega človeškega življenja. Če je vse bogastvo, iz katerega naj tudi dežela črpa sredstva za svoj napredek in razvoj, plod dela, tedaj je njena uprava dolžna ne le iz človekoljubnosti in dobrončnosti, ampak zaradi svoje lastne koristi skrbeti za blaginjo delavstva. Kajti delo mora biti dobro in plodonosno le tedaj, če ga opravljajo ljudje, ki mu lahko posvetijo vse svoje duševne in telesne sile, ljudje, ki so moralno in fizično krepki, zadovoljni s svojo usodo, in vsled tega polni ljubezni do svoje težke naloge. Zelo je treba gnojiti in negovati, da more biti rodovitna; človeku je treba dati potrebne moči, da more ustvarjati. Vse kar bi dežela storila dobrega za gospodarski položaj delavstva, za njegovo izobrazbo, za kulturo, za zdravstvo, bi se stotero izplačalo, ker bi se s tem povečala ustvarjalna sila in njeni gmojni in duševni rezultati. Dobiček bi imela zasebno in javno gospodarstvo. Skrb za delavsko blaginjo torej ni milost, ampak dolžnost, in delavstvo je opravičeno, da zahteva njeno izpolnjevanje.

Socialna demokratična stranka ne smatra deželni zborov za zastopstva, ki bi mogla v naši dobi uspešno izvrševati naloge, ki niso pridržane državnemu zboru ali pa prepuščene občinam. Zgodovinske deželne meje ne uživajo našega neomejenega spoštovanja, zakaj živčiji organizmi od »kronovin« so narodi, in avtonomna narodov je v naši državi tako nujna in važna zahteva, da so na preteklosti osnevene dežele vprico nje le okamenelosti, ki ovirajo življenje narodov. Avtonomni narodni zbori naj zamenjajo sedanje deželne zbore, ki so se preživeli, odkar se je v narodih zbudila zavest skupnosti in rodilo stremljenje po zedinjenju. Socialna demokratična stranka ne opusti boja za ta cilj, ker je brez narodne avtonomije ne mogoče premagati nacionalne spore in homarije, ovirajoče kulturni napredek narodov zaradi in zboljšanju položaja potlačanih razredov.

Ali dokler imamo deželne zbore, zahteva socialna demokratična v njih tudi delavsko zastopstvo. Zaradi tega je najvažnejša točka našega programa splošna, enaka, tajna in direktna volilna pravica s proporcijnim zastopstvom za vse deželne moškega in ženskega spola. To je temelj politične pravičnosti, in socialna demokratična stranka ne opusti te zahteve, dokler ne zmaga. Boj za pošteno volilno pravico bo tudi v deželnem zboru gl. vni predmet njenega dela, in vsako priliko bo porabila, da poveča in organizira armado za ta pravični boj.

Nikdar ni socialna demokratična stranka lažljiva, da potrebuje dežela sredstva za svoje gospodarstvo. Varčevanje z javnim denarjem je potrebno, skopost pa je slaba lastnost, ker so investicije same, brez katerega ni sadu. Toda pri nalaganju bremen je treba pravičnosti; do-

sedanji sistem, ki varuje bogastvo in izčrpa revščino, je krivičen. Vse indirektno davščino obremenjujejo v prvi vrsti široke sloje prebivalstva, katerim podražujejo potrebščine in mu oteževajo življenje. Delavstvo plačuje itak ogromne davke s tem, da pomnoži s svojim delom bogastvo in dohodke svojih gospodarjev, pa dobiva plače, ki daleč zaostajajo za vrednostjo dela. Krivično je, da se mu nezadostni zaslužek še krši s konsumnimi davki. Socialna demokratična torej zahteva, da se odpravijo vse indirektno davščine, kolikor se pa deželne potrebščine ne pokrivajo z lastnimi dohodki dežele in z državnimi prispevki, naj se vpele progresiven davek od dohodkov in premoženja ter od dedščin. Popolnoma naj se davkov oprosti dohodek, ki je za dostojno življenje neizogibno potreben. Le pravično pa je, da se veliki dohodki in velika bogastva sorazmerno bolj obremenijo od majhnih. Dežela pa naj skrbí tudi s plodonosnimi podjetji za direktne dohodke; seveda se ne smejo taka podjetja diletantovsko snovati in voditi.

Veliko zmanjšanega ima dežela popraviti glede na delavska vprašanja. Za socialno moro brezposelnosti se ni doslej niti zmenila. Povsod, kjerkoli je kaj kulture, se bavijo javne korporacije s tem vprašanjem, ki povzroča zlasti v slučaju kakšne krize prave katastrofe. Kranjski deželni gospodarji pa niso imeli doslej niti časa, da bi bili vsaj »študirali« to vprašanje. Socialna demokratična stranka zahteva od dežele, da nakloni primerna sredstva oskrbi brezposelnih, in da ne prepušča ljudi, ki so brez svoje krivde prišli ob zaslužek, zakonu o vagabundih in prisilni delavnici. Poskrbi naj tudi za delavce, ki jih usoda pozone na cesto, da grede od mesta do mesta s trebuloni za kruhom. Oskrbovališča za poštene potujoče delavce, da jim ne bo treba beračiti za kočček strehe nad glavo ali pa prenočevati v gozdovih, bi bila morala dežela že davno ustanoviti, in če tega ni storila doslej, lahko zahteva delavstvo, da čimprej popravi to zamudo.

Suženstvo je bajz odpravljeno, tlačanstvo tudi, in osebna svoboda je eno glavnih načel modernega državnega življenja. Ali poselski red ni nič drugega kakor okruten estanek suženjstva, in socialna demokratična zahteva, da izginje, pa da se uredi tudi pravne razmere poslov na zakonit način. Tudi zanje je treba delavskega varstva, in da se rešujejo spori, ki nastajajo iz poselskega razmerja, naj se uvedejo sodišča enaka obrtnim sodiščem za obrtne in industrijske delavce.

Deželnim uslužbencem in delavcem ter cestnim delavcem je zagotoviti zadostno plačo in delovni čas, ki naj ne presega osem ur na dan. Vsakemu uslužbencu in delavcu mora biti omogočen primeren dopust, med katerim se mu ne sme ustaviti plača; zavarovani morajo biti uslužbenci in delavci za slučaj bolezni, nezgode, starosti in obnemoglosti; pa tudi za njih vdove in sirote je treba učinkovitega zavarovanja. Da se uredi službene razmere vseh kategorij z jasnimi, modernimi, ne le delžnostmi, ampak tudi pravice določajočimi pragmatikami, je samo ob sebi umevna zahteva. Kadar pa oddaje dežela kakšna dela, naj v pogojih oddaje določi tudi garancije za delavsko varstvo in preskrbo.

Kdor priznava opravičenost teh zahtev, mora glasovati za socialno demokratične kandidate, ker mora glas socialne demokratične zadoneti v deželnem zboru, da naznani vladajočim voljo delavstva. Dokler ne bo socialnih demokratov v deželnem zboru, bodo ušesa mogotcev gluha za delavske pravice.

Zmaga socialne demokratičije bo uspeh poštenosti in spravi socialno delo tudi v kranjski deželi v tir. Zategadelj pozivamo v tem važnem trenutku vse zavedne delavce, vse somišljenike, vse, ki priznavajo delavstvu pravico do dostojnega življenja, naj pomagajo socialni de-

mokraciji do zmage. Se nekoliko dni do volitve v splošni kuriji je treba agitacije, da se zbude speči in da izpregledajo mižeči. V pondeljek,

na dan volitve, pa pojdite na volišča z imeni socialno demokratičnih kandidatov na glasovnicah, ter pomagajte pravičnosti do zmage!

Iz svete Rusije.

Odkar imajo na Ruskem ustavno svobodo, od oktobra 1905 dalje, je bilo obsojenih čez 40.000 oseb zaradi političnih pregreškov. Krvnikom so izročili od teh čez 3000 oseb, v mrtvašnice zloglasnih katorg pa so zaprli nad desetisoč teh nesrečnikov. Ogromna večina teh obsojencev ni imela prilike, da bi se zagovarjala, da bi prišle njihove zadeve pred redna sodišča, ampak postavili so jih pred nagli sod.

Ko je pred kratkim praznovala ruska vladarska hiša petstoletni vladarski jubilej in je car razglasil amnestijo, je skoraj popolnoma pozabil na politične kaznjence, njihove strahotno trpljenje ga ni genilo, da bi je olajšal.

Ob sedanjih razmerah na Ruskem trpe politični kaznjenci neznozne muke. Hrane jim dajejo le toliko, da ne umirajo od gladi, ječe so prenapočene tako, da jetniki ne morejo ležati niti na golih tleh. Pazniki in uradniki pa ravnaajo z jetniki tako, da bijejo v obraz vsakemu človeškemu čuvstvu.

Deset kopejk, približno 25 vinarjev, izdaja uprava jetnišnic za prehranitev jetnika v enem dnevu. Ali od te borne vsote hečejo imeti tudi uradniki dobiček in nesramni so doveli, da niti za 25 vinarjev na dan ne privoščijo jetnikom hrane.

V prenapolnjenih ječah so stlačeni jetniki, v ječah, ki bijejo v obraz vsaki najprimitivnejši zahtevi zdravstva in snage. Zdravniške pomoči ne dobivajo in tako se širijo najstrašnejše epidemije med njimi in smrt ima dan za dnem bogato žetev. Skorbut, tifuz in jetika decimirajo to armado političnih kaznjencev. Po nekaterih jetnišnicah umre na leto po 12 odstotkov teh mučnikov. Poleg tega pa okužujejo ječe vso okolico. Skoraj vsi politični »zločinci« so obsojeni na večletno ječo, izročeni so najstrašnejši smrtni kazni — počasnemu umiranju.

Nečloveško je postopanje s političnimi kaznjenci. Njihove muke pričenjajo že v preiskovalnem zaporu in stopnjujejo se v ječi. Pri zaslišavanju uporabljajo prav srednjeveške metode mučenja, bič in pest sta sredstvi — brez izjeme za moške in ženske — s katerimi hečejo izsiliti od žrtev to, česar niso storili. Neštokrat so že dokazali to nečloveško rav-

Dnevne beležke.

— Deželno zastopstvo jugoslovanske socialno demokratične stranke za Kranjsko ima nocoj ob 8. sejo v društvenih prostorih. Vsi člani so vabljeni, da se zanesljivo udeleže. Prosi se za točnost!

— Volilne izkaznice in glasovnice za deželnozborske volitve iz splošne kurije se v Ljubljani že dostavljajo. Raznaša jih pošta kakor priporočena pisma, ki jih smejo izročati poštni organi le naslovlencem osebno. Razume se, da zelo veliko volilcev ni takrat doma, kadar se raznašajo pisma; ker pa pismonoše ne smejo puščati teh pošiljatev drugim osebam, se morajo taki volilci, ki jih niso dobili, sami potruditi po legitimacije in glasovnice. Do 28. t. m. jih lahko dobe na pošti; potem jih vrne poštni urad deželní vladí. Kdor jih ne vzame do 28. nov., mora torej sam k vladí. V vsakem slučaju je treba vzeti kakšno legitimacijo, domovnico, delavsko knjižico itd. s seboj. Vsakdo naj se v svojem lastnem interesu pobriga, da dobi pravočasno legitimacijo in glasovnico v roke. Kdor tega ne stori, izgubi svoj glas, razun tega, pa je še nevarnost, da pride njegova legitimacija v krive roke in da jo bo kdo zlorabil za drugo stranko. Najbolje je, če gre vsakdo takoj na pošto. Ceniene čitatelje pozivamo, naj opozore na to tudi druge somišljenike!

— Ljubljanski Nemci kandidirajo v splošni kuriji občinskega svetovalca g. Hermana Brandta, v mestni kuriji pa obč. svetovalca gg. Kamila Pammerja in Ferdinanda Staudacherja.

— Grof Barbo za Šusteršča. Gospod grof Barbo, ki je velik kavalir pred gospodom, je bil v soboto v Kočevju na agitaciji. Razume se, da se od tako odličnega velikaša ne more zahtevati, naj bi nastopal kar na navadnih volilskih shodih. Njegovi poslušalci morajo biti najmanjše občinski predstojniki. Te, kar jih je nemških, je sklical kočevski župan Loy in jih je predstavil gospodu grofu, ki je prevzel predsedstvo v tej izbrani družbi in priporočal kandidate, ki jih je predlagal — deželni odbor. Gospod grof vpeljuje torej precej nove šege na Kranjskem. Doslej smo pač vedeli, da pošlje večina deželnega odbora tako kakor da je deželni odbor organ klerikalne stranke; ampak da sta deželni odbor in klerikalna stranka eno, nam doslej res še ni bilo znano. Grof Barbo si torej pridobiva zasluge za spoznavanje političnih razmer v naši zanimivi deželi. Saj je tudi to zanimivo, da so klerikalci in nekdanja svoja svobodomiselnost tako ponosni Nemci že v tako tesnem objemu, da ne postavljajo Barbotova stranka niti svojih kandidatov. Radovedni smo pa, kaj povedo kaj klerikalci, ki se smatrali zvezo z Nemci včasí za velizdajstvo in so preganjali uboge liberalce zaradi njihovega pakta

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov . . . ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerat: enostopna petstvestica 30 vin., pogojen prostor, poslana . . . in reklamne 40 vin. — Inzerate sprejema upravništvo.

Ne frankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštnine proste.

V Ljubljani, v sredo dne 26. novembra 1913.

Leto III.

nanje socialno demokratični poslanci v dumi, ali njihove besede so bile boh ob steno.

Samomori se razširjajo uprav epidemično med političnimi kaznjenci, zakaj v samomoru vidijo edino rešitev in mnogi upajo, da s samomorom uporezo javnost na vnebovpijoče razmere v ruskih ječah, da zbude s prostovoljno smrtjo javen odpor in tako pribore saj svojim sotrpinom milejše razmere. Pretresljiva je tudi usoda onih neštetihi tisočev političnih pregnancev, ki so jih brez sodbe izgnali v najmrzlejšje kraje, kjer nimajo ne zadostne hrane, ne obleke, ne pristrešja in kjer so izročeni strašnemu, počasnemu umiranju.

Že pred četrtsotletjem je Georges Kennan živo naslikal življenje političnih kaznjencev in po vsej zapadni Evropi je zbudila njegova knjiga vihar ogorčenja. Ali danes so razmere še strašnejše. Prav tako kakor takrat tako tudi danes ne sme ostati trpljenje teh nedolžnih izključno ruska zadeva. Te razmere morajo — preko vseh političnih nasprotij — zbuditi vest vseh kulturnih narodov.

Nekaj let že je v zapadni Evropi močno gibanje proti tem ruskim strahotam. Leta 1909. je izdal angleški komite — poslanci različnih strank, žurnalisti, zastopniki vseučilišč in cerkve — knjigo o »Terorizmu na Ruskem« in apeliral z njo na angleško ljudstvo. Tudi na Francoskem je pričela »Liga za človeške in državljanske pravice« protestno gibanje. Pridružile so se še druge dežele in tako se je raztegnilo to gibanje na vse kulturne narode.

Sedaj so se združili znameniti evropski parlamentarci, pisniki in umetniki, da zbero dejstva in jih priobčijo, ki naj omogočijo vsem pravim prijateljem pravičnosti in človečnosti brez razlike strank jasno sodbo o strašnem življenju ruskih političnih kaznjencev. Vest vsega človeštva se mora zbuditi in vsakdo, ki ima še iskrico ljubezni do bližnjega, naj izreče obsodbo nad nečuvnim postopanjem ruske vlade, ki izroča tisoče človeških življenj peklenjskim mukam. Vse kulturno človeštvo naj pokaže z moralčno in materialno podporo, da niso nesrečniki po ruskih ječah in sibirskih ledenih puščavah osamljeni, brez zaščite.

z Nemci kakor furije. Nas getovo ne boli glava zaradi te zveze. Ali značilna je za klerikalce in za Nemce in za politično moralno obel.

— Socialna demokratična je kulturna stranka, četudi to taje filistiri, ki ne vedo ne kaj je socializem, ne kaj je kultura. Socialna demokratična je kulturna stranka predvsem zato, ker ne morejo nevedneži razumeti njenih nauk in njenih visokih ciljev. Ker ne špekulira z demagogičnimi sredstvi in ne mara vžigati slame, za katero ostane komaj kupček grdega pepela, temveč išče bojovnike, ki slede njeni zastavi iz prepričanja in vztrajno, se bojujejo proti nevednosti ljudstva, katero smatra za svojo največjo sovražnico. Predvsem je torej socialna demokratična najodločnejša zagovornica dobrega šolstva, ker ve, da bodo mladi delavci le tedaj dobri socialistični bojovniki, kadar prineso iz šole toliko izobrazbe s seboj, da bodo mogli z višjega stališča presojati življenje in sprejemati nauke socializma vase. Dobra šola ni za socialno demokratično le zahteva meglene ideologije, ampak praktičen postulat. Ker pa spadajo k dobri šoli tudi dobri učitelji, je bila socialna demokratična vedno na strani poštenega učiteljstva in je podpirala njegove pravične zahteve. Komur je ljudska šola res važna institucija, bo pri volitvah v splošni kuriji glasoval za socialno demokratične kandidate, s čimer bo pripomogel, da se pospeši boj za zboljšanje šolstva in učiteljskega položaja.

— Dež. odbor vojvodine Kranjske nam piše: Stev. 687/2.

Cenjenemu uredništvu dnevnika »Zarja« v Ljubljani.

Francišanska ulica št. 8.

Z ozirom na članek, ki je izšel v Vašem listu št. 687 z dne 19. septembra 1913 pod naslovom: »Tudi nad Ljudsko posojilnico«, prosim podpisani deželni odbor, da v zmislu § 19. zakona z dne 17. decembra 1862., drž. zak. št. 6 iz leta 1863., objavite v postavno določenem roku sledeči uradni popravek tako glede prostora uvrstitve kakor glede črk na popolnoma isti način, kakor je bil natisnjen uvodoma navedeni članek:

Ni res, da se nahaja na čelu nepokritih posojil »Ljudske posojilnice« posojilo Nj. škofjski milosti g. knezoškofu ljubljanskemu dr. Antonu Bonaventuri Jegliču z 900.000 K, ampak res je, — kar je deželni odbor nedvomno doagal — da pri »Ljudski posojilnici«, registrovani zadrugi z neomejeno zavezo v Ljubljani, za katero je dežela kranjska prevzela garancijo in katero redno kontrolira deželni odbor kranjski po svojih organih, sploh ni nikakih nepokritih posojil; dalje je res, da dolguje ljubljanski knezoškof »Ljudski posojilnici«, registrovani zadrugi z neomejeno zavezo v Ljubljani

samo 70.000 K, ki so povsem zavarovani in kiti.

Tudi ni res, da za to posojilo dosedaj prav gotovo niso plačane niti obresti, ampak res je, da ljubljanski knezoškof obrestni redno plačuje.

Dalje tudi ni res, da so posojila »Ljudske posojilnice« tvečkano Karel Pollak, Zabret in Mengiška pivovarna le delno pokrita, marveč res je, da so vsa ta, kakor tudi druga posojila »Ljudske posojilnice«, registrovane zadrage z neomejeno zavezo v Ljubljani povsem varno pokrita.

Od deželnega odbora kranjskega.

V Ljubljani, dne 25. novembra 1913.

za deželnega glavarja:

Lampe.

— Dež. odbor vojvodine Kranjske nam piše: Št. 720/2.

Cenjenemu uredništvu dnevnika »Zarja«

v Ljubljani.

Franciška ulica št. 8.

Z ozirom na notico, ki je izšla v Vašem listu št. 720 z dne 28. oktobra 1913 pod naslovom: »S. L. S. nosi zastavo napredka« prosim podpisani deželni odbor, da v zmislu št. 19. zakona z dne 17. decembra 1862., drž. zak. št. 6 iz leta 1863., objavite v postavno določenem roku sledeči popravek tako glede prostora uvrstitve kakor glede črk na popolnoma isti način, kakor je bila natisnjena uvodoma navedena notica:

Ni res, da so »klerikalci« delali dolgove za svojo baharijo, za pospeševanje strankarskih namenov, marveč res je, da je dežela Kranjska najela melioracijsko posojilo za prepotrebno gospodarsko povzdigo celokupne dežele, za melioracije, kakor za osušitev Ljubljanskega barja, uravnavo rek in potokov, za zgradbo hudournikov, za zgradbo vodovodov, vodnjakov, kapnic in napajališč ter za zgradbo cest in mostov, ne pa za baharijo ali pa za pospeševanje strankarskih namenov S. L. S.

Od deželnega odbora kranjskega.

V Ljubljani, dne 25. novembra 1913.

za deželnega glavarja:

Lampe.

— Na Kranjskem velja volilna dolžnost. Zakon z dne 20. junija 1910 določa: § 1. V volilnem razredu mest in trgov, knetskih občin in v splošnem volilskem razredu je vsak volilni upravičenec, ki ima v občini volilnega kraja, oziroma v kaki občini skladnega volilnega kraja svoje redno stanovanje, dolžan, ob volilnih deželnih poslanece navedenih volilskih razredov, katere se vrše v vojvodni Kranjski, priti določene volilne dni v času, predpisanem za glasovanje, k volilni komisiji in oddati svojo glasovnico (volilna dolžnost). § 2. Kdor se brez opravičenega razloga odtegne svoji volilni dolžnosti, se kaznuje z globo od 1 do 50 kron. § 3. Razlogi, kateri volilca, ki se volitve ne udeleži, opravičuje, so zlasti: 1. ako volilec vsled bolezni ali slabotnosti ne more priti na volišče; 2. ako volilca zadržuje uradne ali sicer neodložne stanovske dolžnosti; 3. ako je volilec na potovanju izven Kranjske dežele; 4. ako volilca zadržuje bolezen v rodbini ali druge neodložne rodbinske zadeve; 5. ako volilca zadržuje prometne ovire ali druge nepremagljive okoliščine. § 4. Pravico kaznovanja ima politično okrajno oblastvo volilnega kraja. Na te določbe opozarjamo vse sodruge, ki so volilci v katerekoli volilskem razredu, da se izognejo sitnostim in kazni.

— »Društvo nižjih mestnih uslužbencev« je sklenilo, da priredi dne 5. januarja 1914 v veliki dvorani »Mestnega doma« svojo 11. društveno plesno veselico, pri kateri bo sodeloval »Ljubljanski društveni orkester«. Ker je čisti dobiček namenjen v dobrodelne namene, naj se blagovolijo druga društva z ozirom na svoje prireditve oziroti.

— Pevski zbor »Svoboda« priredi v nedeljo, dne 30. novembra v velikem salonu gostilne pri Kankertu v Sp. Šiški zabavni večer s sledečim sporedom: 1. J. Ronget d. L. Isle: »Naprej«. 2. F. Mayer: »Tatica gozdna«. 3. D. Faigel: »Grajška hči«. 4. Dr. Ipavec: »Planinska roža«. 5. P. H. Sattner: »Pogled v nedolžno oko«. Po končanem petju se priredi veselohra »Čevljar« v treh dejanjih. — Priredil g. J. Štrukelj. Osebe: 1. Mojster Blaže, čevljar. 2. Doktor Lopnik, zdravnik v bolnišnici. 3. Tonček, sluga v bolnišnici. 4. Stradež, baron. 5. Opeka (Ceglar), zidar. 6. Valentin, bogatin. —

Za resnico.

Roman.

Spisal Jožef Laichter.

(Dalje.)

Ivan je vstal, zapel čamaro in s prevešenim površnikom odšel. Na hodniku si je zapalil cigareto. V očeh mu je zažarel ogenj, naglo in mladostno je korakal v Prago.

Čutil je, da se približuje nekaj posebnega, nekaj nenavadnega, da se približuje velik trenutek. Oziral se je po ljudeh in iskal tudi v njihovih obrazih, v njihovih očeh odseva in oznanila bližajočega se trenutka. Danes se mu je zdelo, da ljudje ne morejo kar tako navadno hoditi po ulicah, da so danes ljudje drugačni, ki so prišli na promenado, in skratka, da je danes vse slovesno, veliko in drugačno nego po navadi.

V Pragi so se mu ulice v resnici zdele slavnostnejše. Opazil je večje gibanje, večjo gnečo na hodnikih in ni prezrl, da so policijske straže pomnožene. Skoro vsakih trideset korakov je srečaval po četvero policajev z nataknjenimi bodali. Samozavestno jih je gledal, prsi so se mu dvigale, zmagovalen, zaničljiv smehljal mu je poigraval okrog ustnic. Bilo je zgodaj, a nekaj ga je gnalo naprej, naglo, udoma.

»O je prišel do Žofina, je imel še toliko

Igra se vrši v Ljubljani. — Po končani igri ples, šaljava pošta, godba in druge zabave. Vstopnina 30 vin. Začetek ob 5. popoldne. Kdor se hoče dobro zabavati, ta naj ne zamudi prilike, ter naj pride na zabavni večer.

— Shod na Jesenicah. V soboto, 29. novembra t. l. ob 8. zvečer bo v salonu hotela »Kolodvor« volilni shod, na katerem poroča sodrug Etbin Kristan iz Ljubljane. Vse jeseniške sodruge in volilce vabimo, naj se v čim večjem številu udeleže tega zadnjega shoda pred volitvijo za splošno kurijo.

— Umrli so v Ljubljani: Marija Strajnar, žena bajtarja, 27 let. — Franc Marinko, sin kajzarja, 19 let. — Marjan Mohorič, rejenec, 9 mesecev. — Rolanda Ogrinc, hči strojevodje drž. žel., 9 mesecev.

— Samomor v zaporu. Pri okrajnem sodišču v Brdu je bil od 19. t. m. v preiskovalnem zaporu zaradi nekega pravnostnega prestopka 4letni delavec Franc Grčar, pristojen v Prevoje. Dne 22. t. m. ob 6. zvečer pa ga je našel jetniški paznik obešenega na omrežju okna v jetniški celici. Vsi poizkusi, da bi ga oživel, so bili zaman. Grčar, ki je imel leseno nogo, se je obesil z jermenom, s katerim je privezal leseno nogo nase. Izvršil je samomor brzokone v strahu pred kaznijo.

— Roparski morilec Pivk pred ljubljansko poroto. Janez Pivk, ki je bil izvršil roparski umor v Zmencu nad Škofjo Loko, je stal večeraj pred ljubljansko poroto. Star je 20 let, doma je iz Oselice in je bil že večkrat kaznovan. Zadnjo kazen, 14 mesecev, zaradi tatvine, je presedel v kaznilnici za mladostne hudodelce v Mariboru. Ko je prišel iz zapore, se je potikal nekaj časa brez dela po Kranjskem. V nedeljo, 12. oktobra, je šel Pivk proti Zmencu. Izven vasi ima Matevž Dolenc hišo, v kateri ima gostilno. Ker mu je opešal vid, mu je vodila obrt njegova sestra Marijana, omožena Krajnik, katere mož je pa služil na Tirolskem. Pod isto streho stanuje tudi 60letna teta Krajnikovih Ana Dolenc. Kot navadno, je šel usodnega jutra gospodar Matevž ob pol 6. v Škofjo Loko k službi božji, med tem ko sta ostali Marijana Krajnik s svojim 4 leta starim sinčkom in teta Ana sami doma. Razmere pri Dolencu so bile Pivku znane, ker je večkrat zahajal v to gostilno. One dni ni imel denarja, zato je sklenil izvršiti umor in si ga prilastiti. Našel je pod nekim kozolcem sekuro in si jo je prilastil. Šel je naravnost v Dolencovo krčmo. Sekiro je postavil za večna vrata, nakar je šel v sobo ter spil dva fraklja žganja. Med tem je kuhala Krajnikova zajtrk in se še ozirala ni, ko je Pivk stopil za njen hrbet, oborožen s sekuro, s katero ji je zadal več smrtnih udarcev, tako da se je takoj zgrudila in obledela. Vsled silnih udarcev je bila lobanja zdrobljena in so se videli možgani. Obdolženec je nato odprl omaro, vzel iz nje približno 47 K denarja, dve uri in električno svetilko, nakar je odšel. Sekiro je vrget za grm, sam pa je izginil v gozdu. Kmalu po tem dogodku je prišel sinček v kuhinjo k svoji materi. Ko vidi mater na tleh, je klical Ano Dolencovo, češ da so mama padli in ne morejo vstati. Šla je takoj v kuhinjo, kjer je našla nesrečnico brez zavesti. Marijana Krajnikova je kmalu potem izdihnila. Šele došli ljudje so opazili lužo krvi in razbito glavo ter si bili na jasnem, da se je pred kratkim izvršilo hudodelstvo. Za storilcem so sicer našli sled, ki se je pa kmalu izgubila. Orožništvo je vse potrebno ukrenilo, da bi zasačilo krivca, a bilo je brezuspešno. Aretirali so tudi tri Hrvate, ki so šli dotični čas mimo krčme, ker se je pa njihova nedolžnost takoj dognala, so jih izpustili. Končno so se pa ljudje spomnili na Janeza Pivka, ki je na zelo slabem glasu in katerega so videli pred kratkim potepati se po okolici. Orožniki so ga zasačili v Zagorju, kjer je služil. Pri telesni preiskavi so našli nekaj uropanega denarja, obe uri in električno svetilko. Pivk je takoj s početka svoje dejanje, ko je pa videl, da sta ga uri in električna svetilka izdale, je priznal zločin. Tudi pred poroto je v polnem obsegu priznal svojo krivdo. Porotniki so prvo glavno vprašanje na roparski zavratni umor z 10 glasovi proti 2 potrdili in sodišče je obtoženca obsodilo na 15 let težke poostrene ječe.

— Planina. V nedeljo 23. novembra smo imeli v gostilni gosp. Lavriča ob treh popoldne lepo uspeli volilni shod, kateremu je predsedoval sodrug Supan in na katerem se je sodrug Ivan Štravs, župan v Idriji, predstavil volilcem kot kandidat za splošno kurijo. Shod je bil kljub temu, da sta naša častita gospoda župnik in kaplan svojim vernim ovčicam prečasa, da se je obrnil in še enkrat šel po Ferdinandovi cesti. Bližajoč se drugič Žofinu, katerega je obdajal cel kordon stražnikov, je skoro prav pri mostu naletel na nekega znanca. Prestrašil se je. A naglo se je domislil. Oni znani neznanec je bil čedno oblečen človek, ki ga je pred tednom zasledoval pri povratku z Žiškova. Drug drugemu sta si ozirala v oči, človek se je posmejal in Ivan pobledel za hip. Takoj pa je izpljunil, in zopet se mu je prikazal zaničljivi smehljal okrog ustnic. Jeza ga je popadla, v vročinskem razburjenju je stopil na otok.

V vestibulu je baš nekaj gospodov oddajalo površnike v garderobo. Bilo je videti črne čamare, bele kravate, na obličjih slavnosten izraz. Takoj za Ivanom je vstopil krepek gospod s polno brado. Gospodje pri garderobi so se pri tej priči odkrili.

»Moj poklon, gospod doktor!«
»Dobro dan, gospoda. Zdi se mi, da bomo tu proslavljali v senci bajonetov.«
»Nezaslišano, nezaslišano, gospod doktor! Kam plovemo? Tu se mora zgoditi nekaj odločnega.«
V tem je pritekel Mikyška v čamari in z dolgo zavozilanko na belem ovratniku po stopnicah. »Dobro, da ste tukaj, Hrubi. Nekoliko nas mora ostati tu dol, da bomo vpeljali. Že začnemo prihajati.«

»Izmed poslanece doslej še ni nikogar?«
»Nikogar doslej!« In takoj je dostavil: »Ali veste, Hrubi, da je banket prepovedan?«
»Banket? Prepovedan?« je vzkliknil Ivan zavzeto.

»Pojte vprašat Jenšovskega gori. Vendar se bo vršil. Špa si na policiji dobro premislijo, preden bi nas izganjali odtod.«
Ivanu je šinila kri v lica. Roke so se mu stresle.

»To je strašno . . . to je strašno,« je spravil iz sebe. »In to smo v konstitucijski državi? Mikyška, danes bi se Praga morala razburiti na življenje in smrt.«

povedala udeležbo, dobro obiskan. Za agitacijo s prižnice se obema iskreno zahvaljujemo.

— Zagorje ob Savi. V volilnem okraju za sodne okraje Litija, Višnjagora in Radeče se delavstvo za volitve jako zanima. Doslej je bilo precejšnje število malih sestankov. Za našega kandidata se prebivalstvo splošno zanima. Tudi inteligenca bo volila našega kandidata sodruga Etbina Kristana, ker ga smatra za edinega resnega kandidata. Socialna demokratična stranka je priredila že 12 javnih volilnih shodov; zadnji nedeljo, dne 23. t. m., je bilo šest shodov. Posebno dobro so se obnesli shodi na Vačah, v Hotiču in na Kresnicah. Na Izlah in v Kotredežu pa je bilo drugo dobro, samo nekdo je motil shod, ki mu eni pravijo kandidat, drugi pa prisoda. Klerikalni stranki prede slabo; kjer so količkej delavci in kmetje zasledovali klerikalno nasilstvo v deželi nečejo slišati nič o dr. Zajcu.

— Nevarna pot v šolo. Z Laz nam poročajo: Šolarica Amalija Orel je dne 22. t. m. na potu v šolo padla v Savo. Otroci z Laz se morajo prepeljati čez Savo z bродom v Dolško. Otroka, ki je hčerka obhodnika na progi, sodruga Alojza Orla, je otel še pravočasno bродar. Potegnil je še živo iz vode. Otrok je sedaj bolan in ne more v šolo. — Vsi otroci, ki se morajo prepeljati čez Savo, so vsak dan dvakrat v smrtni nevarnosti. Naši deželni kristjani bi se bili tudi že davno lahko pobrigali za te razmere; otroci, ki morajo za boro izobrazbo ljud. šole, vsak dan tvegati življenje, naj se izšolajo iz Dolskega, ali pa naj se ustanovi na tem bregu Save nova šola. Ne eno ne drugo bi ne spravilo dežele na rob prepada.

— Gledališko društvo na Jesenicah uprizori kot prihodnjo predstavo »Vstajenje«, drama v 5. dejanjih; po romanu L. N. Tolstaja spisal Bataille. V glavni vlogi Katjuše gostuje prvič na našem odru priznana tragedinja gospa Štefanija Dragutinovičeva, članica slovenskega gledališča v Trstu. Gospa Dragutinovičeva je igrala že na vseh velikih odrih na slovenskem jugu in žela povsodi velikansko priznanje. Opozarjamo že danes na izredni umetniški užitek, ki ga bo nudila ta predstava obiskovalcem gledališča.

— Pri nedeliskem koncertu vojaške godbe v »Zvezdi« je policija aretirala Franca Rodeta s Koroške Bele, ker je ploskal. Aretirani Rode je blazen in je pobegnil pred nekaj dnevi iz deželne blaznice na Studencu.

— Kinematograf »Ideal«. Bassermann v filmu »Kralj«, ki se predvaja v kino »Idealu«, je umetniški užitek prve vrste. . . . Bassermann igra parodični del svoje vloge, komedianta zakotnega gledališča, s popolno virtuoznostjo v posnemanju poze. Do solz nas pa gane umetnik v posnemanju žalosti. Nenaden, grozen strah se mu zrcali v potezih, ko izve za smrt ljubljenskih bitij. Nato pa kakor z železno pestjo ob konvulzivnem ihtenju ga potare bolečest na tla. Občinstvo je popolnoma obvladala ta velika, v filmu izborna predčena umetnost. Istotako se je občudovala umetnost malega otroka Hanny Reinhardove. Tako ima ta film dve senzaciji. Občinstvo je hvaležno ravnatelju kino Idealu za ta umetniški užitek. Predvaja se samo danes in jutri. Vsak dan ob 3., 5., 7., 9. Za šolsko mladino priporočljivo. 10 vinarjev zvišane cene.

Gosp. Grafenauer je govoril...

Klerikalni slovenski državni poslanec Grafenauer s Koroškega je tudi govoril v debati, ki je bila v državnem zboru o komisariatu na Češkem. Gospod Grafenauer je v tem svojem govoru zbral tako lep šopek govorniških cvetov da bi bila večna škoda, če bi se ob njih ne veselili tudi naši čitatelji. Torej je govoril gospod Grafenauer:

Bilo bi, milo rečeno, nezmysel, če bi zahtevali od sedanjih kronsko svetovalskih funkcionarjev le isk pravičnosti, kajti večina njih je doma v krajih, kjer se ne zgodi nikdar nič novega. Strižejo ovce, sestavljajo običajna tržna poročila, iztikajo pravici oči in puste, da vlada ljubi nadbog. . . . Prednost naše vlade, in sicer prednost evropskega pomena, je dejstvo, da naša vlada ne zna voditi državne ladje, temveč se zarije v kabine in v vilnih urah prepušča vodstvo ladje popolnoma edinozveličavni nemškonalnialni ljudski stranki, ki je svojemu delovanju začrtala prav ostro smer proti severu in ki je napravila svoje delavnice za svoje srce v Berlinu, za svoj jezik na Dunaju

»Ali veste, Hrubi, da je banket prepovedan?«
»Banket? Prepovedan?« je vzkliknil Ivan zavzeto.

»Pojte vprašat Jenšovskega gori. Vendar se bo vršil. Špa si na policiji dobro premislijo, preden bi nas izganjali odtod.«
Ivanu je šinila kri v lica. Roke so se mu stresle.

»To je strašno . . . to je strašno,« je spravil iz sebe. »In to smo v konstitucijski državi? Mikyška, danes bi se Praga morala razburiti na življenje in smrt.«

»Hrubi, danes se pač nekaj zgodi. Ne, gori izveste!«

Ivan je pokimal, že bežeč v dvorano za Jenšovskim, katerega je dobil precej pri vhodu v sredi nekaterih gospodov in nekaterih mladih ljudi. Jenšovsky je opletal z rčkami in kričal, kakor da gori, da se mora z nasiljem proti nasilju. »S takimi sredstvi nam le pomagajo te kreature. Rad bi vedel, kdo bi danes ne bil pod praporjem radikalizma. To je vse le olje v razdivjane valove naroda. Hrubi, pojdite sem — ste tudi naš, slava, tudi naš! Danes je dan vseobčega pobratenja.«

XXXIX.

Ob sedmih je bila dvorana polna. Prišlo je nekaj radikalnejših poslancev mladočeške stranke. Odkazali so jim prve prostore in oči navzočih so se največ ozirale vanje.

Šum glasnega govora se je razlegal po

za svoje noge in roke v Budimpešti in za svoj nos v Trstu. K temu prihaja še nevarna snobzemska okoliščina, da je nemška ljudska stranka, ki ima čisto nemško ime »Nationalverband« od svojega rojstva »farbenblind« in da zaradi tega tako v eksekutivni kakor administrativni železniški službi ki jo opravlja na progi Berlin-Trst, služi Avstriji skrajno slabo, ampak drago in zagotavljam tej stranki, da jo bodo vrgli ob Jadranskem morju slovenski mornarji čez krov kar je zaslužila ta stranka že davno vsled svoje brezobzirnosti in svojega pohlepa na vseh poljih javnega življenja kakor tudi proti vsaki osebi, ki ni hudič in proti vsakeemu naravnemu gibu in postavnemu prizadevanju slovanskega naroda. . . .

Resortni planeti Avstrije so vedeli vsled peticij, interpelacij, deputacij, iz govorjenih in pisanih besed o teh nevednih jezikovnih razmerah, ki postavljajo monarhijo v albansko palelo. Izpremenilo se ni do danes nič v teh razmerah, kakor to da so začeli železniški vlaki od 1. oktobra 1913. dalje zopet zvižgati. Dvornimi pa, da pomenja ta pojav na obratnem polju zarjo za Gospodov dan. Večini sedanje vlade kakor tudi patentiranim nemškim strankam v tej zbornici ne prisojam tega čuta, čeprav so se zaradi smrdljivih jezikovnih razmerah pri avstrijskih oblastvih zamašile nosnice vsej Evropi. Naša vlada in patentirani Nemci pa zamašujejo zaradi smrdljivih jezikovnih uradniških razmer v slovanskih in jezikovno mešanih deželah namesto nosnic usesa; zakaj ta smrad ni po njihovem okusu in se ne prilega njihovemu nebesu. . . . Stremljenje po hegemoniji Nemcev v Avstriji je pa poglavje po egipetovskih sanjskih bukvic in da bi jo res dobili in jo trajno ohranili, je pa utopija in pavilhovska igra. . . .

Take budalosti načene človek, ki hoče biti na vsak način duhovit in ki hoče tekmoovati z grofom Stürgkhom. Stürgkh v poslabšani izdaji, to priznanje si ohrani lahko gospod Grafenauer za vse večne čase.

Stajersko.

— Dramatično društvo v Mariboru opozarja na prihodnjo romantično otroško igro »Pogumni krojaček«, ki se bo uprizorila na Miklavževo nedeljo dne 7. decembra 1913 v gledaliških prostorih »Narodnega doma« pod režiserstvom g. Moleka. Igra se bo začela zopet točno ob 4. popoldne in prosimo, da se obiskovalci konečno vendar le privadijo točnosti. Med odmorji, ki bodo kratki, svira orkester »Glasbenega društva«. Takoj po predstavi nastopi Miklavž s sijajnim spremstvom angelov, parklov, Luciferja, Belcebuba itd. in nato sledi obdarovanje, ki bo letos končano že približno ob 7. zvečer. Pripomnimo še, da se naj darrila za otroke zaznamujejo s črko A, da pridejo prvi na vrsto. Sploh pa se naj darila odda že dan poprej, oziroma vpošlje na odbor in se naj cenj. občinstvo posluži tudi predprodaje, da bi potemtakem vsestranska točnost mogoča. Odbor.

— Med vožnjo je bil okraden. V petek popoldne se je peljal rudar Jernej Bervar, ki je delal v Langenborchenu na Nemškem, od Zidana mostu proti Ljubljani. Med vožnjo mu je nekdo ukradel usnjato torbico, v kateri je imel 260 K.

Koroško.

— Ponesrečen delavec. V Glodnici se je ponesrečil pri spravljaju lesa delavec Ludvik Pustoslavšek. Padel je nanj hloď in mu zmehčkal prsni koš. Pustoslavška so odpeljali težko ranjenega v celovško bolnico.

— Požar. Pri Volšperku je pogorelo deloma gospodarsko poslopje Steinwenderja. Ogenj je izbruhnil po dnevi. Bila je velika nevarnost za sosesko, ker so v bližini razna skladišča lahko gorljivih predmetov. Kako je nastal ogenj še ni znano.

Goriško.

— Tatvina v Solkanu. Iz krojaške delavnice I. Vuge v Solkanu je bilo ukradeno pred nekaj časom za 1444 kron različne obleke. Kot tat u aretirali nekega Kralja iz Stori, ki je stanoval pri družini Čubejevi. Preiskava je dognala, da je tatvino res izvršil Kralj in da sta bila udeležena tudi zakonska Čubejeva. Kralj je bil obsojen na tri in pol leta težke ječe, Čubejeva na eno leto.

dvorani. Banket se je začel. Natakarij črnih frakih so tekali okrog, raznašajoč pivo in prvo bel naročene večerje.

»Mikyška, kdo izpregovori najpreje?« je vprašal Ivan naenkrat, zroč tja, kjer so sedeli poslanci. »Kdo neki — kaj mislite?«

»Saj veste —« je odgovarjal Mikyška. A izgovoril ni. Tisti hip je nekdo pritekel v dvorano in zaklical z zasoplenim glasom: »Policija!«

Zaropotali so stoli, vse je vstajalo od mize. Neizrečena vprašanja so se prikazovala na obrazih.

»Tega sem pričakoval!« je momljal Mikyška.

»Ah — —!« je zaječal Ivan in stisnil pest. »Mikyška, mi se ne umaknemo, ne smemo odjenjati!«

»Ne odjenjamo, ne umaknemo se!« je šlo po dvorani od ust do ust.

In tu sta se prihajala v dvorano dva policijska komisarja s celim tropom stražnikov. Glasno, preteče godrnjanje, jim je odmevalo nasproti od miz. Sem ter tja se je čul zaničljiv smeh.

Eden izmed komisarjev je vzkliknil dvakrat: »V imenu postav vas pozivam — — —«

Dvakrat so se izgubile njegove besede v šumu in godrnjanju. Potem pa je šum naglo potihnil in komisar je začel iznova: »V imenu postav — — —«

(Dalje.)

eva na 6 tednov ječe, Čubej pa je bil opro-
— Okrajna politična organizacija v Nabre-
priredi v nedeljo 30. t. m. ob 9. dopoldne
sodržica Grudna (Zivlje) predavanja o
redmetu: »Uspehi socializma«. Z ozirom na
redmet predavanja pričakujemo od sodržic
sodržice kar najsilnejšo udeležbo. Obenem
bimo tudi sodržice iz Sv. Križa. Šempolaja
vse okolice na zanimivo predavanje. —
bor.

Državni zbor.

Dunaj, 25. novembra.

Upanje, da se bo v pavzi od zadnjega tedna
poljsko-rusinsko pogajanje uspešno zaključilo
da bo tedaj v državnem zboru pot za delo
rosta, se ni izpolnilo. Gojiti so to upanje itak
veliki otroci vladnih strank. Državni zbor se
je zopet sešel, ali poljsko-rusinska reč je sko-
ni tam, kjer je bila. Zdjaj so začeli ognjigasci
Dunaju gasiti rusinski požar. Stürgkh po-
reduje, Korytowski posreduje. Długosz posre-
duje, ali vse to posredovanje učinkuje tako, ka-
or če prazni otrok jezero z žlico. Položaj je
neprijeten in nejasen in ni se ne ve, kaj ukrenejo
poslanci. Pesimisti pravijo, da bo obstrukcija še
trajala, optimisti menijo, da Rusini ne bodo
hoteli razbiti parlamenta. Nihče pa ne ve, kaj
bo in nikjer ni odločne volje.

Med tem je danes vlada presenetila zbor-
nico s krasnim militarističnim darilom. Finančni
podja Engel je s pogledom angelske nedolžno-
sti predložil proračunski provizorij za dobo od
1. januarja do 30. junija 1914., in s tem prora-
čunom je spojena neznana zahteva posojila v zne-
ku 368 milijonov kron, od katerega naj pože
militarizem sam okrog 333 milijonov za same
izredne izdatke. Med tem je tudi 227 milijonov
kron mobilizacijskih stroškov, ki odpadajo na
avstrijsko polovico. To je avstrijskim naredom
nagrada za ruinirano narodno gospodarstvo,
za izgubljene trge, za brezposelnost, za avto-
nomno Albanijo in za — Berchtoldovo slavo.

Zbornica je v drugem čitanju rešila zakon
o davku na žganje in kakor je bilo pričakovati
od ljubeznive meščanske večine, je odklonila
vse socialno demokratične predloge. Davek se
poviša tako, kakor je vlada zahtevala, bogati
fabrikanti alkoholnega strupa dobe svoje veli-
kanske darove, za boj proti alkoholizmu in za
sanatorije se ne določi noben vinar!

Zdjaj je v razpravi reforma osebnega do-
hodninskega davka.

Seja.

Predsednik dr. Sylvester odpravlja sejo
ob 10. dopoldne. Vodja finančnega ministrstva
dr. Engel predlaga

proračunski provizorij

za prvo polletje 1914 in centralni računski za-
ljuček za 1913. V proračunskem provizoriju
zahteva vlada dovoljenje za najetje

posojila v znesku 368.960.830 kron.

Ta svota naj se porabi: 6½ milijona za odplačilo
splošnih državnih dolgov; 30 milijonov za
izgradbo in za vozni material na državnih žele-
znica; 53.498.730 kron kot polletni prispe-
vek za izredne potrebščine armade in morna-
rice; 51.697.600 kron kot polletni donesek za
izredne potrebščine armade in mornarice, ki so
bile dovoljene v delegacijah oktobra 1912,
227.129.500 kron kot prispevek za izredne vo-
jaške ukrepe v dobi balkanske
krize. Od 368 milijonov naj se torej 332 milio-
nov porabi za same izredne vojaške stroške!
Nadaljuje se specialna debata o

davku na žganje.

Poročevalec Steinwender priporoča
načrt. Nato se glasuje. Večina sprejme zakon
neizpremenjen po odsekovem predlogu in odk-
loni se izpreminjavalne predloge.

Nato se prične debata o noveli

o osebni dohodarini.

Poročevalec je dr. Licht. On prosi, naj se
pospeši rešitev zakona.

Stanek (češki agrar.) zagovarja svoj
manjšinski predlog o decentralizaciji obdavče-
nja družb, ki imajo svoj sedež na Dunaju, svoj
delokrog pa tudi po drugih deželah.

Lukašević (Rusin) predlaga, naj se
oprosti davka dohodki vsaj do 2000 K. Nato
govore še Svoboda (Čeh), Parrer (kršč.
soc.) in Follis (Rusin). Potem se prekine seja
in se nadaljuje razprava o Pacherjevem
nujnem predlogu.

Med interpelacijami je ena posl. Choca,
ki zahteva, naj se odpravi naslov »cesarski
svetnik«.

Konec seje ob pol 7. zvečer. Prihodnja seja
lutri ob 10. dopoldne.

Zadnje vesti.

DELEGACIJE.

Odsek za zunanje zadeve.

Dunaj, 26. Avstrijski delegacijski odsek za
zunanje zadeve je imel sredi sejo pod predse-
stvom načelnika dr. Baernreitherja ter
je prišel z razpravo o proračunu zunanjega mi-
nistrstva.

Poročevalec je marki Bacquehem, ki
se popolnoma strinja z Berchtoldovo politiko.
Ustanovitev Albanije je bila logična, če ne bi
bile velesile našle sredstev, da prepode Črno-
gorce iz Skadra, bi bila morala Avstrija to sto-
riti v lastni režiji. Berchtold je zasledoval poli-
tiko miru in zdaj je treba le še dobre trgovin-
ske politike.

Wolf meni, da naša zunanja politika ni
imela trdnih ciljev. Nove razmere na Balkanu
bodo bolj koristile vzajemni trojici kakor trojni
zvezi. Zadovoljen je, da naglašja Berchtold trd-
nost naše zveze z Nemčijo.

Baron Gautsch opozarja na naredbe
tržaškega namestništva zaradi javnih nastav-
ljenec, ki niso avstrijski državljani.

Grof Stürgkh odgovarja, da je vlada
pripravljena kolikor mogoče ustreči potrebam
nastavljenec, ki so bili prizadeti po teh na-
redbah. Predvsem tem nastavljenec olajšati
gumno škodo s tem, da podaljša za sedaj na
nedoločen čas rok za njih izstop iz občinske
službe. Tudi je poskrbljeno, da se podeli priza-
detim 39 uradnikom in slugam avstrijsko dr-
žavljanstvo, če prosijo za to.

Edini namen naredb je bil ta, da se od-
pravi stanje, ki ni bilo združljivo z našimi za-
koni. Sovražne osti proti Italiji niso imele.

Dr. Kramarč naglašja, da nima parlament
nobene moči. Ustanovitev Albanije je bila naj-
večja napaka naše zunanje politike. 400 milio-
nov smo vrgli skozi okno in vse svoje gospo-
darsko življenje smo oškodovali za dolgo vrsto
let. Dosegli smo to, da Srbi pač niso v Alba-
niji, pač pa tam, kjer smo hoteli imeti Bolgare.
Mobilizacija je bila nepotrebna.

Naposled vprašuje, če so resnične časniške
vesti, da je naš poslanik grof Tarnowski odlo-
čil nov plival, da Danav ni odpotoval v Peter-
burg, kar je bila že sklenjena stvar.

Grof Berchtold pravi, da se to ne
vzema z resnico. Kar se tiče pisave časopisov
v dobi Prochazkove afere, nekoliko fantastične
pisave, ni bila vlada v nobeni zvezi z njo.

Prihodnja seja bo danes ob 4. popoldne.
Nadaljuje se debata o zunanji politiki.

KRIZA NA HRVAŠKEM.

Budimpešta, 26. Kraljevski komisar baron
Skerlec in minister za Hrvaško grof Pejačević
sta konferirala včeraj z ministrskim pre-
sednikom grofom Tiszo o razrešitvi krize na
Hrvaškem. Ko je odšel Tisza, sta se pogajala
Skerlec in Pejačević še dalje. Danes se vrne
kraljevski komisar v Zagreb.

Zagreb, 26. Nekateri tukajšnji listi že pri-
občujejo agitacijske članke za bodoče saborske
volitve, kar kaže, da bodo ustavne razmere še
danes ali jutri zopet zavladale na Hrvaškem.

OGRSKI DRŽAVNI ZBOR.

Budimpešta, 25. Danes se je nadaljevala
glavna debata o tiskovnem zakonu. Poslanec
Mezőssy je kritiziral posamezne določbe pre-
dloge in je večkrat poizkušal govoriti o Desyjev-
vem procesu. Predsednik ga je pa opominjal,
naj govori k predmetu. Zaradi tega je prišlo
do prav hrupnih prizorov. Dalje je dejal, da je
predsednik državne zbornice član ravnatelj-
stva velike premožkopne družbe in da ni zato
politično neodvisen. Podpredsednik Saghy je
prekinil govornika, nakar je nastal velikanski
hrup. Nekateri poslanci so klicali govorniku:
Od kje pa imate Vi svoje premoženje? Ta je
dejal, da je pridobil svoje premoženje na po-
šten način. Govorili so še nekateri poslanci.
Med govorom rumunskega poslanca Popa je
prišlo zopet do hrupnih prizorov.

KOLERA NA OGRSKEM.

Budimpešta, 26. Ministrstvo za notranje
zadeve je dobilo vest o štirih novih slučajih
kolere.

FERDINAND SE VRNE V SOFIJO.

Dunaj, 26. Iz Sofije poročajo: Vladni list
označuje Danava za onega, ki je razširjal na-
pavne vesti o kralju.

Berlin, 26. Semkaj poročajo z Dunaja:
Dvorni krogi, ki so s kraljem Ferdinandom v
najožjih stikih zagotavljajo, da se vrne kralj
Ferdinand še ta teden v Sofijo.

AVSTRIJSKI POSLANIK V BELGRADU.

Belgrad, 26. Avstrijsko - ogrski poslanik
v Belgradu Ugron bo v začetku prihodnjega
tedna zapustil Belgrad in nastopil svoje mesto
v ministrstvu za zunanje zadeve.

SRBSKO - ALBANSKA MEJA.

Drač, 26. Mednarodna kontrolna komisija
za določitev albanske severne meje je določila
srbsko - albansko mejo od Lime ob Ohrid-
skem jezeru do Drina severozapadno od Di-
bre. Meja se razteza 60 km.

VOJAŠKA POGODBA BIVŠE BALKANSKE ZVEZE.

Pariz, 26. »Matin« priobčuje danes voja-
ško pogodbo, ki so jo bile sklenile Bolgarska,
Srbija, Orška in Črna gora pred prvo balkan-
sko vojno. Iz te pogodbe je jasno, da ni bila
sklenjena pogodba le proti Turčiji, temveč tudi
proti Avstrijsko - Ogrski. Glede Avstrijsko-
Ogrske pravi pogodba: Če napade Avstrija
Srbijo, tedaj bo napovedala Bolgarska takoj
vojno Avstriji in bo poslala 200.000 mož v Sr-
bijo, kjer se bodo skupno s srbsko armado bo-
rile proti Avstriji. Prav tako se zaveže Bolgar-
ska proti Srbiji, če bi avstrijske čete prišle v
Sandžak. V tem slučaju napove tudi Srbija
Avstriji vojno in odpošlje svoje čete v Sand-
žak. Če napade Rumunija Bolgarsko, tedaj
mora Srbija s 100.000 možmi priti Bolgarski
na pomoč. Če napade Rumunija Srbijo, tedaj
se zaveže Bolgarija, da odpošlje svoje čete pro-
ti Rumuniji, kakor hitro prestopijo Rumuni Do-
navo.

NEMŠKI DRŽAVNI ZBOR.

Berlin, 25. Državni zbor je imel danes
prvo sejo po poletnih počitnicah. Socialno de-
mokratični poslanci so vložili interpelacijo gle-
de odredb proti brezposelnosti.

STAVKA V VARŠAVI.

Varšava, 26. 20.000 delavcev je pričelo s
stavko.

MEHIKA.

El Paso, 25. Zvezne čete in mehiškanski
vstaši se ljuto bojujejo za mesto Juarez. Bojev
se udeležuje 10.000 mož. Na obeh straneh ima-
jo velikanske izgube.

Vancouver, 25. Včeraj je odpula proti Me-
hiki kanadska topovska ladja, ki bo skupno z
angleško bojno ladjo »Ugerine« ščitila angle-
ške podanike.

Washington, 25. Kontreadmiral Fletcher
je odpul z ladjo »Island« v Tampico. Spremlja
ga poslanik Lind.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Trst: Če ne pride kaj važnega vmes, kar
v sedanjem času ni izključeno, lahko računate
na referat.

Odgovorni urednik Etbin Kristan.

Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

faff

šivalni stroji

priznani najboljši.

10 letna garancija.

Ign. Vok,

Ljubljana, Sodna

ulica šte. 7.

Ceniki zastoj in poštne prosto.

Kavarna „Central“

vsak večer

KONCERT

elitnega damskega orkestra.

Vso noč odprto!

Vstop prost!

Prednaznanilo.

Z dnem 1. decembra zopetni nastop pri-
ljubljenega

„Original The Wehling's
Ensemble“.

Večeri smeha.

Kupujte „Zarjo“.

Korespondenta

s perfektnim znanjem slovenskega in srbo-hrvatskega jezika
se sprejme pod jako ugodnimi pogoji. Prosilci, ki so zmožni
tudi italijanskega jezika imajo prednost. Prošnje je nasloviti
na „Cooperative Operaie“ Trst.

V največji
konfekcijski trgovini
Gričar & Mejač
Ljubljana, Prešernova ulica 9.
Solidna postrežba.
Znižane cene.

Mizarstvo.
Zaloga pohištva in
tapetniškega blaga

J. Pogačnik

Ljubljana, Marije
Terezije cesta 13-18
(Kolizej)

Naznanilo.

P. n. Kot dosednji lastnik tvrdke Franc Kapus, zaloga pohištva in ta-
petniškega blaga v Ljubljani, Marije Terezije cesta št. 13, (Kolizej) vljudno
naznanjam, da sem svoje dosedanje mizarstvo znatno povečal in bodem isto
pod lastnim imenom vodil naprej.

Kakor dosedaj, bodem tudi v bodoče razpolagal z najsolidnejšo kakovostjo
lastnih izdelkov in se za cenjena nadaljna naročila najtopleje priporočam.

Z odličnim spoštovanjem

Ljubljana, v novembru 1913.

J. Pogačnik.

Svarilo!

Koder se

prodajajo ponaredbe,

naročite pristni

naravnost od izdelovalnice

pod naslovom:

Rastlinska destilacija

„FLORIAN“

v Ljubljani.

Postavno varovano.

Najboljši nakupni vir

zgotovljenih postelj

iz dobrega češkega postelj-
nega perja napolnjene v gostoniti
rdeči nanking (inlet), 1 pernica 180x
120 cm, z dvema zglavnicama, vsaka
80x60 cm z novim belim trpežnim
perjem K 16—, napolnjeni K 20—,
puh K 24—, pernica sama K 10—,
K 12—, K 14— in K 16—; zglav-
nica sama K 3—, K 350 in K 4—.
Dvojna pernica 200x140 cm K 13—,
K 1450, K 1750 in K 21—,
zglavnica 90x70 cm K 450,
K 500 in K 550, 5 kg sivega
perja K 940, boljšega K 12—
do 16—, polbelega K 17—,
5 kg novega, dobrega, belega
nepranskega postelnega perja
K 24—, snežnobelega K 30—, najfine-
šega, puljenega K 45—; 5 kg nepuljenega perja od živih
gosi K 26— in K 30—; beli puh debelejši K 5, boljši K 6,
najfinejši prsi puh K 650 za 1/2 kg, sivi puh 1/2 kg K 250
in K 3—. Razpošilja se franco proti povzetju. Zamena
proti povzetju poštne dovoljena.

SIGMUND LEDERER,
Janowitz a Angel št. 156 bei Klattau in Böhmen.

B. Götzl

Ljubljana, Mestni trg št. 19. -- Stari trg št. 8

Krasne novosti jesenskih in zimskih oblek, površnikov domačega izdelka.

== Za naročila po meri največja izbira tu- in inozemskega blaga. ==

Brez konkurence!

Solidna postrežba.

Najnižje cene.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje.
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne.
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira dopol. popol.	Stanovanje
Dr. Zajec Ivan splošno zdravljenje	— 1-3	Franciščanska ul. št. 2, II. nadst.
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21	Dunajska cesta št. 6, pritličje
Dr. Rohida Jan splošno zdravljenje	11—12 2-3	Dalmatinova ul. št. 3, pritličje
Dr. Ipavic Benjamin splošno zdravljenje	10—12 —	Mestni trg št. 3, I. nadstropje
Dr. Bock Emil očesne in ušesne bolezni	10—12 2-3	Franciščanska ul. št. 4, pritličje
Dr. Demšar Jernej kožne in spolne bolezni	8-1/210 3-5	Prešernova ulica št. 3, III. nadst.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico, za zdravnika (bolniško zglasnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član vam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati s blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika blagajne.

Načelstvo.

Varčne gospodinje!

Sladni čaj Dr. pl. Trnkoczyja sladni čaj daje vsakomur kri, moč, živce, spanje, cvetoče lice, okusen zajetek. Pri dojenčkih nadomešča materinsko mleko in umrljivost dojenčkov omejuje. Pri bolnih se dosežejo izvrstni uspehi. Na vsak način prihranijo gospodinje 50 odstotkov pri gospodinskih izdatkih, tudi pri mleku in sladkorju. Vsak dan prihajajo naročila s priznanji. Naroča se pri izdelovalcu le-karnarju Trnkoczyju v Ljubljani zraven rotovža, ki je s sladnim čajem izgojil svojih osem zdravih otrok. Po pošti 5 zavitkov po 1/4 kg 4 K franko. Po 60 vinarjev se dobi povsod tudi pri trgovcih. Glavna valoga na Dunaju v lekarnah Trnkoczy: Schönbrunnerstrasse 109, Radetzkyplatz 4, Josefstädterstrasse 25, v Gradcu Sackstrasse 4. — Dobi se tudi v vseh prodajalnah konzumnega društva za Ljubljano in okolico.

Na izbiro pošilja tudi na deželo: Krasna

Bluze

krila, kostume, nočne halje, perilo, plašče, kožuho-vino in vse modno blago.

M. Krištofič - Bučar

Ljubljana, Stari trg št. 9. Lastna hiša.

Neprekosljiva v otroških oblekah in krstni opravi.

Solidna trdnaka.

Kavarna

Unione v Trstu

ulica Caserma in Torre Bianca

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.

Biljardi

Shajališče tržaških in vnanjih sodrugov.

Postrežba točna. — Napitnina je odpravljena.

Učiteljska tiskarna

Ljubljana, Franciščanska ul. 8

R. Z. Z. O. Z.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke

za društva.

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereotipija. Litografija.

Konsumno društvo rudarjev v Hrastniku

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

priporoča svojo bogato zalogo zimskega blaga vseh vrst špecerijskega blaga, otroških oblek, nogavic, čevljev, srajc itd. po najnižji ceni.

Toči se tudi v svoji lastni gostilni pristna bizeljska, dalmatinska in istrska vina. Pristni relosco in „Adria Perle“.

Vabi se toraj cenjene člane, da vse svoje potrebščine nabavljajo v svojem lastnem podjetju. Član lahko postane vsak. Delež znaša 20 kron.

Načelstvo.

40 letni uspeh, ki ga potrjujejo na tisoče priznanj.

Želodčna tinktura

learnarja Piccolija v Ljubljani

krepi želodec, pospešuje prebavo in je odvajalna. 1 stekleničica velja 20 vin.

Naročila sprejema lekarna G. Piccoli, Ljubljana.

Moderna damska konfekcija

kakor plašči, kostumi, hišne halje, vrhnja krila v krasni izbiri po zelo nizkih cenah

v modni in športni trgovini

P. MAGDIČ, LJUBLJANA

nasproti glavne pošte.

Ivan Jax in sin Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

in stroje za pletenje

(Strickmaschinen)

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe zastonj in franko.

Peter Kozina & Ko.

Tovarna čevljev v Tržiču

(Gorenjsko)

(najmodernejše podjetje monarhije)

Varstvena znamka.

Otvoril sem lastno prodajalno

LJUBLJANA

na drobno **Breg 20** na debelo

v Cojzovi hiši.

Franca Jožefa
cesta št. 3

J. KETTE, Ljubljana

Franca Jožefa
cesta št. 3

Predno kupite, oglejte si moje novosti.

priporoča
klobuke,
čepice,
kravate,
žepne robce,
naramnice,
dežnike,
galoše,
gamaše,

trikot perilo,
flanelaste
srajce,
spodnje hlače
nogavice,
rokavice,
pletene telov-
nike,
dokolenice itd.

Cene zmerne,
dobro blago.